

DÜNYA SATRANÇ ŞAMPİYONU: ANATOLI KARPOV

Dr. Selçuk ALSAN

Karpov seyircilere durumu anı anına gösteren manyetik satranç tablosu önünde (solda) ve satranç başında (sağda).

Anatoli Karpov 23 Mayıs 1951'de doğdu. 15 yaşında Sovyetler Birliği satranç ustası, 18 yaşında Dünya Gençlerarası Satranç şampiyonu ve uluslararası satranç ustası, 19 yaşında büyük satranç ustası ünvanlarını kazandı. Moskova (1971), Hastings (1971 - 1972), San Antonio (1972), Leningrad (1973) ve Madrid (1973) uluslararası satranç turnuvalarının yenilmez adamı Anatoli Karpov 1973'de Avrupa satranç şampiyonu oldu. 1972 ve 1974'de Sovyetler Birliği karma takımı ile iştirak ettiği Dünya Satranç Olimpiyatları'nda iki kere dünya şampiyonluğu elde etti. Kendisini Sovyetler Birliği

üstün spor ustası ünvanı verildi. 3 Nisan 1975'de dünya satranç şampiyonu oldu.

Ünlü Küba'lı satranççı Capablanca'nın babasının satranç partilerini seyrederek satranç öğrendiği söylenir. Karpov da satranca dört yaşında başladı, babası kendisine oyun kurallarını öğretmek istediğinde hayratle gördü ki dört yaşındaki Karpov bu kuralları kendiliğinden öğrenmiş bulunuyordu. Karpov şimdi ebeveyninin Tula'daki evine gittiğinde "aile birinciliğine" oynamaktadır. Karpov'un babası Yevgeni Karpov Tula'daki büyük fabrikanın başmühendisidir. Yevgeni Karpov büyük ustanın ilk öğretmeni olmuştur ve

Karpov karşısında yenilmeden oyunu bitirebilmiş nadir kişilerdendir.

Anatoli Karpov'un antrenörü Semyon Furman Sovyetler Birliği satranç teorisyenlerinin en büyüklerinden biridir. Mihail Botvinnik, Tigran Petrosyan, Viktor Korçnoy... gibi büyük Sovyet satranççılarının turnuvalara hazırlanmalarında onlara yardımcı olmuş ve birçok kereler Sovyetler Birliği karma takımının antrenörlüğünü yapmıştır. Semyon Furman 1968'den beri Anatoli Karpov'la çalışmaktadır. Furman'ın önderliğinde genç Karpov başlangıç repertuarını çok genişleterek yüksek teknik bir seviyeye erişmiştir. Karpov dünya gençlerarası şampiyonluğunu kazanmada ve dünya şampiyonluğu için olan çalışmalarında dostu ve akıl hocası Semyon Furman'a çok şey borçludur. Furman, Karpov için şöyle demektedir: "Ben Karpov'un yeteneklerinin onun yaratıcı kişiliğine en uygun şekilde gelişmesine yardımcı olmayı denedim sadece".

Anatoli Karpov'un dinlenme zamanlarında en sevdiği şey pulları ile uğraşmaktır. Nadir ve değerli pulların bulunduğu koleksiyonu karşısında saatlerce oturabilir. Tarih sırasıyla Sovyetler Birliği pullarını toplamaktadır. En sevdiği pulları tahmin etmek zor değildir: satrançla ilgili olanlar ve bir de Olimpiyat Oyunları şerefine çıkarılmış olanlar. Karpov şöyle demektedir: "Pul biriktirmek yalnız bir merak değildir, insana birçok yararlı, ilginç ve yeni şeyler de öğretir". Koleksiyonunda çeşitli konulara göre özenle ayrılmış onbin pul vardır. Başlıca spor ve sanatla ilgili pulları toplamaktadır.

Karpov'un sanat eğilimleri amatörce olmaktadır. Tabii ki sanat eğilimleri ve öğrenimi onun yalnız pulculuğuna yardım etmiyor. Mükemmel bir kütüphanesi var. Ressamlık, mimarlık ve tiyatro ile ilgili dergilere abonedir, ayrıca büyük ressamların dünyanın tanınmış müzelerindeki eserlerinin reproduksiyonlarını (kopya) veren dergileri de alır.

Anatoli Karpov ender rastlanan satranç yeteneğinden başka mükemmel bir sporcu karakterine malikdir. Rakibi sıkıntı içinde gelecek hamlesi için kafa patlatırken o sakin, kararlı ve soğukkanlı bir halde, seyircilere maçı gösteren manyetik tablonun önünde dolaşır. Bu sırada oyun süresini gösteren satranç saatlerine bakıldığında onun rakibine göre çok daha az zaman harcadığı (yani çok daha hızlı düşündüğü ve oynadığı) görülür. Bunlar onun yalnız oyuna çok

iyi hazırlandığını değil, kendine ne kadar güvendiğini de göstermektedir.

Bir zamanlar Karpov'un ne kadar narin bir bünyesi olduğu üzerine çok şey yazılmıştı. 1970'de büyük satranç ustası ünvanını aldığı Venezüela'dan dönüşünde onun zayıflığını ve yorgunluğunu görenler gerçekten endişeye kapılmıştı. Zaman geçti. Karpov vücudunu da kuvvetlendirdi. Bunda devamlı spor yapışının büyük yardımı oldu. Odasında satranç takımları yanında deniz raketleri ve ünlü jimnastikçi Boris Şahlin'in vücudu kuvvetlendirmek üzerine yazdığı kitaplar görülür.

Anatoli Karpov küçükken kızkardeşi Larisa'yı çok severdi, yıllar bu dostluğu azaltmadı. Büyük usta zaman zaman kızkardeşinin kızı küçük Nataşa'yı imtihan eder, Nataşa "Toli Dayı"nın her sorduğuna doğru cevap verince Karpov gururla "aferin benim küçük kalkık burunlum!" diyerek onu sever. Nataşa bütün satranç taşlarını tanımaktadır ve henüz 2.5 yaşındadır.

"Şarapla aranız nasıl?" sorusuna Anatoli Karpov şöyle cevap vermektedir: "Toplumun büyük ve kendimin küçük bavramlarında şarapla aram mükemmeldir" Turnuvaya ve önemli maçlara hazırlanırken asla kuvvetli içki kullanmaz. Nadiren dinlenme anlarında bir bardak bira içer. Sıcak bir günde gölde yüzdükten sonra balığın yanında soğuk bira içmeğe bayılır, bu sırada antrenörü Semyon Furman tatlı, tatlı gülümseyerek öğrencisinin zevkini paylaşır.

Anatoli Karpov oyunları sever. Soğukkanlılığını kaybetmeden, tadını çıkara çıkara ve kafasını kullanarak oynar. Onun için oyun basit tesadüfler değil, yüksek kaliteler gerektiren bir olaydır. Karpov kendini ve ruhudaki yetenekleri çok iyi tanımaktadır. Ona göre oyunda en büyük zevki veren şey her oyunun aslında bir mücadele, bir yarışma olmasıdır.

Anatoli Karpov onu şampiyonluğa götüren karakterini şöyle açıklıyor: "Birinci olmamak yenilgiye katlanmağı gerektirir. Yenilgiye katlanmanın hoş bir şey olduğunu kim iddia edebilir? Tabii herkes şampiyon olamaz, dünya satranç tarihinde yalnız onbir dünya şampiyonu çıkmıştır. Fakat bu varyant'ı incelemek istemiyorum".

Müthiş satranççı Anatoli Karpov Bobby Fischer'i bekledi, fakat Amerikalı büyük satranç ustası onunla "düello"yu reddetti.

Anatoli Karpov dünya satranç şampiyonu oldu.